

Крім цього аналіз якості курсових робіт вказує на необхідність підвищення відповідальності студентів за плагіат та порушення інших етичних норм наукової діяльності, які є абсолютно неприпустимим для майбутніх правників.

На рівні магістерської підготовки пропонується в навчальній дисципліні «Організація правових досліджень» дві третини обсягу відводити на практичні заняття, спрямовані на відпрацювання конкретних етапів щодо організації та здійснення наукової діяльності, що дозволить закріпити та піднести на вищий рівень здобуті раніш навички. Крім того доцільно передбачити виконання всіх завдань у письмовій формі стосовно обраних тем магістерських робіт та їх обговорення і захист. Такі напрацювання можуть скласти підґрунтя для підготовки, завершення і захисту магістерської роботи, підготовки тез та інших практичних результатів такого рівня дослідження.

Такий підхід сприятиме формуванню у здобувачів ступеня вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» таких компетентностей як: здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу (зокрема, фактів, подій, явищ та процесів) і синтезу; уміння планувати, організовувати і контролювати свою діяльність; вміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії; навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, оцінка її достовірності, використання сучасних інформаційних технологій і баз даних та інш.

Таким чином, зазначені пропозиції дозволять удосконалити набуття студентами спеціальності «Право» навичок самостійної наукової діяльності і сприятимуть їх конкурентоздатності.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ ДОННУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

М.В. Удод

Приєднання України до Болонського процесу стало поштовхом до реформування системи освіти у нашій країні за гуманістично-інноваційним напрямом, що посилює її конкурентоспроможність у світовому освітньому просторі.

Безперечно, що інтеграційний процес на відповідних напрямках полягає у впровадженні європейських норм і стандартів у освіті, науці і техніці, а також поширенні власних культурних і науково-технічних досягнень у ЄС.

Слід також зазначити, що стратегічні напрями розвитку вищої освіти в нашій країні визначаються Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» та іншими нормативно-правовими актами України: «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про Національну програму інформатизації», «Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні», «Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти», «Про утворення інституту інноваційних технологій і змісту освіти», «Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України».

Чинна нормативна база дає можливість здійснення відповідних дій та заходів щодо реалізації положень Болонської декларації у системі вищої освіти і науки України.

На думку окремих вчених, високопродуктивними і перспективними є форми роботи, ґрунтовані на синтезі аудиторної і позааудиторної роботи, оскільки вони сприяють не лише формуванню професійних умінь і навичок, але водночас формують активну громадянську позицію майбутнього спеціаліста. Наприклад, це

можуть бути новаторські форми експериментальних та творчих лабораторій, науково-дослідних центрів, громадських організацій та юридичних клінік.

ВНЗ III-IV рівнів акредитації, які здійснюють підготовку спеціалістів та магістрів за напрямками «Правознавство», «Право і правоохоронна діяльність», на сьогодні вже розуміють, що імплементація юридичної клініки до навчального плану вишу є одним з важливих чинників формування правової культури та професіоналізму майбутніх юристів.

Довгий час вважалось, що ідея впровадження юридичних клінік у навчальний процес належить правовим школам США, а перші юридичні клініки з'явилися у XX ст. Однак, російські вчені встановили такий безперечний факт, що насправді ще у XIX ст. в Росії при юридичному факультеті Казанського університету під керівництвом професора Д.І. Мейера було створено юридичну клініку, де студенти мали можливість спостерігати за роботою свого викладача у наданні юридичної допомоги громадянам.

В Україні перша юридична клініка з'явилась у 1996 р. Це була ініціатива студентів-юристів економіко-правового факультету Донецького державного (нині – національного) університету Р.О. Петрова, М.В. Верьовкіна, Т.С. Кісельової та інших, які подали грантову заявку від громадської організації «Молодіжний центр правничих досліджень». Цей проект було підтримано Міжнародним Фондом Відродження. За проектом до роботи були залучені студенти 3-5 курсів та викладачі-куратори із спеціалізацією за цивільним, господарським та трудовим правом. Першим викладачем куратором юридичної клініки був доцент кафедри господарського права О.М. Новошицький, а після приїзду на факультет координатора міжнародних проектів з юридичної клінічної освіти Пет Дуглас, до цієї важливої справи долучилися викладачі М.В. Удод, Ю.О. Моїсєєв, В.М. Швайковська та О.І. Гаврін. Основна мета при створенні юридичної клініки зводилась до надання безоплатної юридичної допомоги найбільш вразливим верствам населення і набуття при цьому певних практичних навичок студентами-юристами. Однак, через деякий час стало зрозуміло, що юридична клініка не може розглядатись лише як громадська приймальня з надання юридичної допомоги, а ще і як складова навчального процесу факультету.

Таке розуміння давало змогу майбутнім юристам застосовувати свої теоретичні знання на практиці, не залишаючи стін університету. У свою чергу, запровадження такої форми практичного навчання, безперечно, потребувало і навчально-методичного забезпечення навчального процесу та корегування організаційної структури самої юридичної клініки. Тому за ініціативи тодішнього декана В.Д. Волкова у 1999 р. за наказом ректора при економіко-правовому факультеті створюється новий структурний підрозділ – Центр практичного навчання, який на той момент об'єднав вісім класичних спеціалізованих юридичних клінік, три юридичні клініки «Практичного права» (за програмою «Street Law») та шість інтернатів, організованих при окремих правоохоронних органах за договорами про співпрацю.

Однією з обов'язкових умов створення нової юридичної клініки на той час стає забезпечення навчального процесу в юридичній клініці необхідними навчально-методичними матеріалами. Така організаційна структура юридичної клініки дала можливість координувати діяльність класичних юридичних клінік, інтернатів (які пізніше увійшли до складу однієї імітаційної клініки) та юридичних клінік практичного права. Проте, найважливіше, це надало змогу мати у своєму складі 17 викладачів з практичним досвідом роботи (це на сьогодні одна з обов'язкових умов для прийняття рішення щодо створення нової юридичної клініки), а також можливість проходження щорічно практики та навчання в

юридичних клініках понад 250 студентів-юристів 2-5 курсів економіко-правового факультету.

Враховуючи певний досвід роботи юридичних клінік, можна констатувати, що така форма навчання дає можливість набути такі знання, вміння та навички, як робота у команді; знання принципів корпоративної та професійної етики; знання основ діловодства; основ роботи з клієнтом; застосування інтерактивних методик інтерв'ювання та консультування; розробка ефективного алгоритму роботи над справою; знання основ планування і написання наукових робіт; а також підготовка студентів до всеукраїнських та міжнародних змагань і олімпіад. На кінець 2014 навчального року Центр практичного навчання юридичного факультету нараховував у своєму складі 23 юридичні клініки як класичного, так і практичного спрямування. Однак у зв'язку з переміщенням університету до м. Вінниці сьогодні на факультеті працюють шість класичних юридичних клінік за відповідними спеціалізаціями.

На сьогодні в Україні існує понад сто юридичних клінік як структурні підрозділи або громадські формування при юридичних факультетах вищих навчальних закладів, які створюються для практичного навчання студентів-юристів навичкам майбутньої професії шляхом здійснення правопросвітницької і правозахисної діяльності.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ І ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.Ф. Коваль

Освітній процес у сфері вищої освіти провадиться через систему науково-методичних і педагогічних заходів, які спрямовані на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, формування гармонійно розвиненої особистості, реалізацію особистісного потенціалу студентів, розвиток її творчих здібностей, задоволення потреб суспільства у підготовці фахівців, конкурентоздатних на національному та міжнародному ринках праці.

Невід'ємною складовою освітнього процесу у вищих навчальних закладах виступає наукова, науково-технічна й інноваційна діяльність, що здійснюється з метою здобуття нових наукових знань шляхом проведення наукових досліджень і розробок та їх спрямування на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, видів техніки, матеріалів тощо для забезпечення інноваційного розвитку суспільства, підготовки фахівців інноваційного типу. Суб'єктами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності визнаються наукові, науково-педагогічні працівники; особи, які навчаються у вищих навчальних закладах; інші працівники вищих навчальних закладів; працівники підприємств, які спільно з вищими навчальними закладами провадять наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність (ст. 65 Закону України «Про вищу освіту»).

Досягнення вказаної мети залежить в тому числі від належної реалізації і захисту прав на результати інтелектуальної діяльності, які створюються учасниками освітнього процесу. Творчі аспекти освітнього процесу завжди були актуальними для сфери вищої освіти, проте наразі, беручи до уваги поширення академічної мобільності, запровадження процедур перевірки наукових робіт на плагіат, стрімкий розвиток інформаційних технологій і перехід до електронних форм опублікування результатів наукових досліджень, доцільність їх дослідження зростає.